

Davviduovdagat

”Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuša ollašuhttin
Davvikalohta gielddain” – Konferiansa čakčamánu 7.-9. beaivve
2011, Anár, Suopma

NOORA RAASAKKA | SARI SIVONEN (DOAIMM.)

Davviduovdagat

”Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuša ollašuhttin
Davvikalohta gielddain” – Konfereansa čakčamánu
7.-9. beaivve 2011, Anár, Suopma

NOORA RAASAKKA

SARI SIVONEN (doaimm.)

Disclaimer:

Davviriikkaid ministtarráđđi lea mieđihan doarjaga raportta almmustuhttimii. Raportta sisdoallu ii vealttakeahtta ovddas Davviriikkaid ministtarráđi oaiviliid, oainnuid dahje ávžžuhusaid.

Nordiska ministerrådet

www.norden.org

REPORTS 48 | 2012

DAVVIDUOVDAGAT

**”EUROHPÁLAŠ DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠA OLLAŠUHTTIN
DAVVIKALOHTA GIELDDAIN” – KONFEREANSA
ČAKČAMÁNU 7.-9. BEAIVVE 2011, ANÁR, SUOPMA
LAPPI EALÁHUS-, JOHTALUS- JA BIRASGUOVDDÁŠ**

Doadjin: Eerika Niemelä

Bearbmagovva: Tapio Heikkilä

Prentenbáiki: Kopijyvä Oy

Jorgalus: Jouni Vest

ISBN 978-952-257-541-8 (painettu)

ISBN 978-952-257-542-5 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2846 (painettu)

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-540-1

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Sisdoallu	
Álgosánit.....	1
Noora Raasakka	
BURESBOAHTIN KONFERENSII.....	5
Timo Tanninen	
EUROHPÁLAŠ DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠ SUOMAS	7
Tapio Heikkilä	
LÁGIDEADDJI BURESBOAHTINSÁVALDAT	10
Erkki Kantola	
STEFAN MIKAELSSONA SÁHKAVUORRU ELC-KONFEREANSAS ANÁRIS	
9.9.2011	11
Stefan Mikaelsson	
EUROHPÁLAŠ DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠ: 10 JAGI RIIKKAIDGASKASAŠ	
OVTTASBARGU.....	15
Maguelonne Déjeant-Pons	
MÁDGGARIIKALAŠ JA RÁJIID RASTTILDEADDJI OVTTASBARGU:	
VEJOLAŠVUOHTA AINGE BUORET DUOVDAGII	28
Jean-François Seguin	
EUROHPÁLAŠ DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠ RUOŦAS – VUORDÁMUŠAT JA	
ULBMILAT	34
Jerker Moström	
EUROHPÁLAŠ DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠA OLLAŠUHTTIN NORGGAS:	
GUOVDDÁŽIS PLÁNEMA HÁSTALUSAT DUOVDAGA ÁRVVUID DIKŠUMIS	40
Kristian Nordli ja Liv Kirstine Mortensen	
SÁMI BOAZODOALLI KULTUVRALAŠ DUOVDDA: MUITTUT, ÁICCUT JA	
ETIHKKA	47
Marie Roué	
EANAGEAVAHANPLÁNEN, DAVVIDUOVDDA JA BIEGGAFÁPMU	53
Timo Jokelainen	
GUVLLOLAŠ JA BÁIKKÁLAŠ OASSÁLASTIN JA OVTTASBARGU EUROHPÁLAŠ	
DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠA OLLAŠUHTTIMIS– VÁSÁHUSAT KATALONIA	
DUOVDDADÁRKONSTAŠUVNNAS.....	57
Pere Sala	

**DUOVDDA JA DEARVVASVUOHTA - KONFEREANSAPRENTOSAT: EUROHPÁLAŠ
DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠA OLLAŠUHTTIN DAVVIKALOHTA GUOVLLU
GIELDDAIN 69**

Eeva Karjalainen

ARKTALAŠ DUOVDDA EALLI EUROHPÁLAŠ ÁRBIN 74

Bas Pedrolì

**KAIRALA - LUIRRU DUOVDDADIKŠUNGUOVLU OVDAMEARKAN EUROHPÁLAŠ
DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠA OLLAŠUVVAMIS BÁIKKÁLAŠ DÁŠIS 80**

Merja Lipponen

JURDDABOHTOSAT 88

Noora Raasakka

ČUOVUS

ČUOVUS 1 EUROHPÁLAŠ DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠA DILLI.....90

GUVLLOLAŠ JA BÁIKKÁLAŠ OASSÁLASTIN JA OVTTASBARGU EUROHPÁLAŠ DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠA OLLAŠUHTTIMIS– VÁSÁHUSAT KATALONIA DUOVDDADÁRKONSTAŠUVNNAS

Pere Sala

Katalonia guovllus gávdnojit viehka mánggalágan duovdagat, ja duovdagis leage šaddan eanet ja eanet miellagiddevaš, spesiálasurggiid gaskasaš rájiid rasttildeaddji fáddá. Duovdagis lea šaddan mávssolaš oassi eanageavahanplánenpolitihkas sihke juoba servodatlaš ja kultuvrralaš áššiide guoskevaš sierra surggiid gaskasaš meannudanvugiin. Čuovvovaš teaksta juohkása guovtti oassái. Vuosttas oasis mun gieđahalan oppalaš dásis Katalonia dálá, duovdagii guoskevaš oassálastima ja ovttasbarggu institušuvnnalaš ja muddejeaddji rámaid. Nuppi oasis ovdanbuvttán soames ovdamearka Katalonia duovddadárkonstašuvnna vásáhusain. Čállosa loahpageahčen gieđahalan vel dihto duovddasuodjalanhástalusaid.

Duovddaoassálastima ja ovttasbarggu institušuvnnalaš ja muddejeaddji rámat

Katalonia parlameanta searvvai Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuššii ođđajagemánus 2000, guokte mánotbaji soahpamuša dohkkeheami maŋŋá. Vihtta jagi maŋŋelis parlameanta dohkkehii duovddasuodjaleapmái, -dikšumii ja -plánemii guoskevaš lága (8/2005, Protection, Management and Planning of the Landscape) ja vuodđudii Observatori del Paisatge duovddadárkonstašuvnna. Láhka fállá vuodđonjuolggadusaid ja čielga rámaid, maidda Katalonia ráđđehusa duovddapolitihkka vuodđuduvvá. Lágas bohtet bures ovdan Eurohpálaš

Govva 1. Duovddadárkonstašuvnna doaimmahat.

duovddaoktasašsoahpamuša vuoigŋa ja ulbmilat, ja dát addá katalonialaš duovdagii lágasuoji ja láchčá dárbbášlaš vugiid, maiguin sáhhtá dávistit duovdagii guoskevaš hástalusaide ja dáhkidit duovdaga kvalitehta.

Láhka gáhhte oassálastima ja ovttasbarggu viđa vuogi mielde. Vuosttažettiin láchka lea čielggas, ja sihke riikkavuložiidda, ovttastusaide ja virggálaš institušuvnnaide lea dan álki áddet. Nuppádassii láchka lea hui lahka beaivválaš eallima ja seammás konkretalaš, ja dan bohtosiid lea álki oaidnit. Goalmmádassii lága vuoigŋa lea positiivvalaš, ii nuge ráddjejeaddji dahje ránggášteaddji, ja danin buot oassebeliide lea álki dan dohkkehit. Njealjádassii lága sáhhtá heivehit mángga suorgái: dat dahkkojuvvui álgoálggus gávpotplánema dárbbuide, muhto dan sáhhtá maiddá atnit ávkin juogo muttuid mielde heivehemiin dahje ovttaiduhttimiin duovddaáššiid buot ráđđehusa doaibmasurggiide. Ja loahpas vel láchka dáhkida almmolaš sektora ja riikkavuložiid oassálastima ja ovttasbarggu.

Duovddalága vuosttas ja čielgaseamos boađus lei Observatori del Paisatge duovddadárkonstašuvnna (www.catpaisatge.net) vuodđudeapmi Kataloniai. Stašuvdna lea doaibman jagi 2005 rájes, ja dat lea Katalonia ráđđehusa ráđđeaddi orgána, man ulbmilin lea maiddá boktalit riikkavuložiid beroštumi duovddaáššiide. Dárkonstašuvnna lea šaddan hálddahuša buot dásiid, allaoahpahagaid, áššedovdijoavkkuid ja oppa servodaga buotlágan duovddaáššiide guoskevaš deaivvadanbáiki. Stašuvnna deháleamos doaimmaide gullet ovttasbargu Katalonia hálddahušain duovddaoktasašsoahpamuša ollašuhttin dihte, katalonialaš servodahkii dieđiheapmi duovdaga mearkkašumi ja riikkavuložiid vuoigatvuođas návddašit duovdagis sihke duovddaáššiide guoskevaš dutkan-, dokumenteren-, jurdagiidhutkan- ja doaibmaguovddáža doaimmat.

Dárkonstašuvnna struktuvra ja organiseren mearkkaša ollu ovttasbargo- ja oassálastinvuoigŋa gáhthemis. Dákko sáhhtášii várra máinnašit golbma perspektiivva. Vuosttažettiin dárkonstašuvdna lea almmolaš ovttastupmi ja iehčanas jurdihkalaš persovdna, ja danin dárkonstašuvnna doaimmat ja barggut leat albmosat ja njuovžilat. Nuppádassii dárkonstašuvnna hálddahušráđis leat mielde badjel 30 almmolaš ja priváhta sektora institušuvnna (www.catpaisatge.net/eng/observatori_organigrama.php). Dasa lassin dárkonstašuvnna lea ráđđeaddi komitea, mas leat mielde moanat ekonomijja-, fitnatekonomijja- ja servodatjoavkkut sihke suorggi akademalaš áššedovdit. Dárkonstašuvnna organiserenstruktuvra dahká vejolažžan dynámalaš vuorrováikkuhusa ráđđehusa ja ráđđeaddi orgána gaskkas ja addá vuogas jietnasaji viehka mánggalágan doaibmiide, maid beroštumit mannet dávjá vuostálagaid. Goalmmádassii dárkonstašuvdna doaibmá juogaláhkai riikkavulošservodaga ja hálddahuša gaskkas. Dát lea dakko bokte miellagiddevaš ahte ná dárkonstašuvdna sáhhtá rávvet hálddahuša guvllolaš duovddapolitiikka dahkamis ja seammás kommuniseret hálddahušii riikkavuložiid vásihan duovddafuolaid birra.

Mii leat ainge ovdáneamis mealgat maŋŋelis go Eurohpá dihto riikkat, dego Frankriika, Hollánda dahje Storra-Británia, maid riikkavuložat leat eanet diđolaččat duovdagis ja maid láchkamearrádusat leat mánggaid jagiid min láchkamearrádusaid ovddabealde, muhto duovddalága dohkkeheami ja ollašuhttima sihke duovddadárkonstašuvnna vuodđudeami geažil Katalonia lea eahpitkeahhtá mealgat ovdánan dán áššis.

Duovddadárkonstašuvnna ovdamearkkat duovddaoktasašsoahpamuša ollašuhttimii guoskevaš oassálastimis ja ovttasbarggus

Duovddalága dohkkeheami rájes Katalonia duovddapolitiikka olis leat čoggon hui valjis vásáhusat, vaikko mánggat hástalusat leatge ain čovddeckeahhtá. Čuovvovaččas lea soames ovdamearka duovddadárkonstašuvnna báikkálaš duovddaoktasašsoahpamuša ollašuhttimii guoskevaš oassálastimis ja ovttasbarggus. Lassediht gávdnojit dárkonstašuvnna neahtasiiduin čujuhusas www.catpaisatge.net/eng/activitat.php. Dán prentosa ulbmilin lea álggahit ságastallama duovddaoktasašsoahpamuša ollašuhttimis, ja nuba vásáhusat báikkálaš oassálastimis ja ovttasbarggus leat juogustuvvon duovddaoktasašsoahpamuša govvas 2 logahallon čatnasemiid mielde.

Vuosttas guokte geatnegahttima (vásttu juogadeapmi ja duovdaga dovddasteapmi láchkamearrádusain) leat juo gieđahallon dán čállosa vuosttas oasis.

Govva 2. Duovddaoktasašsoahpamuša ollašuttimii guoskevaš oassálastin ja ovttasbargu Katalonias. Katalonia duovddadárkonstašuvnna bargobijus duovddaoktasašsoahpamuša geatnegahttimiidda.

Govva 3. Katalonia duovddakatalogat.

Duovdaga identifiseren ja árvvoštallan ja duovdaga kvalitehtaulbmiliid meroštallan

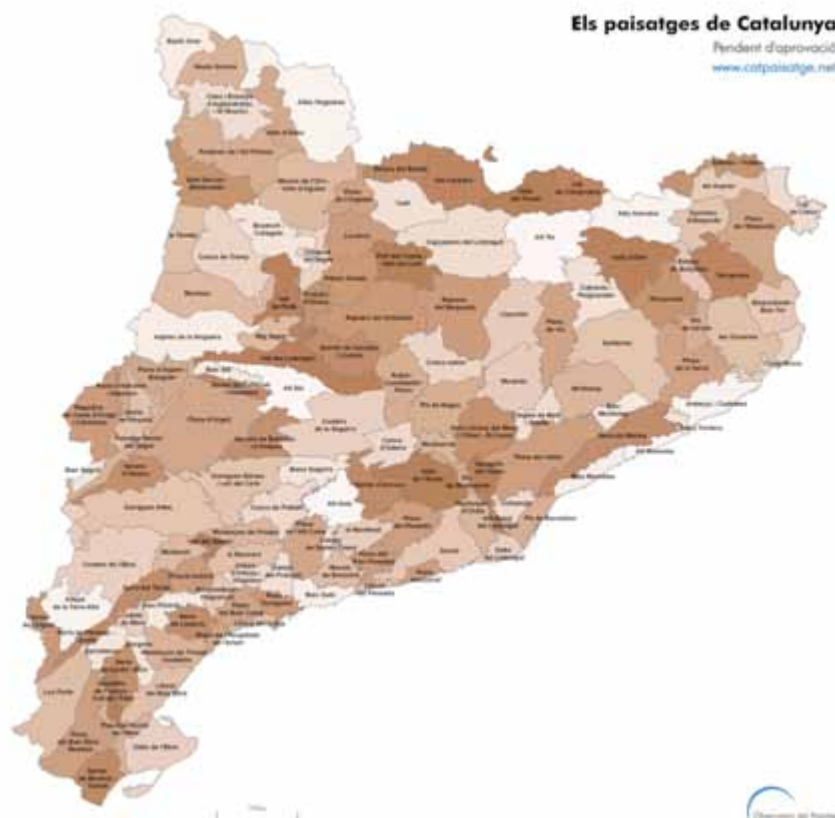
Okta Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuša deháleamos geatnegahttimiin ja man beare duovddapolitihka vuodđun lea lasihit duovdagii guoskevaš dieđuid buotlágan duovdagiin. Katalonias dán ulbmila várás adnojuvvojit ng. duovddakatalogat (www.catpaisatge.net/eng/cataleg.php). Duovddakatalogaid vuodul duovddaulbmilat laktojuvvojit Katalonia eanageavahanplánemii sihke guđege suorggi meannudanvugiide nu, ahte guovllu buot sosiálalaš doaibmit oassálastet ja ángiruššet dán ulbmila ovdii.

Katalogaid dihto perspektiivvat galget deattuhuvvot:

- Dárkonstašuvnnas leat dál válmmaštallamin čieža duovddakataloga, maid ulbmilin lea váldit mielde duovdaga kvalitehtaulbmiliid čieža guvllolaš lávvaplánii, maid ráđđehus lea dál válmmaštallamin.
- Okta duovddakatalogaid vuosttas ja deháleamos bohtosiin lea duovddaovttadagaid (dahje duovdagiid) dahje sullasaš duovddaguovlluid identifiseren. Dát duovdagat leat dehálaččat, dasgo daid vuodul dahkkojuvvojit guvllolaš vuodđoovttadagat, maidda dasto heivehuvvo dihto duovddapolitihkka. Leage čielgan ahte ovttadagat leat almmolaš ságastallama deháleamos, eallinbirrasiidda ja áicojuvvon duovdagiidda guoskevaš deaivvadanbáiki (http://www.catpaisatge.net/eng/cataleg_mapa.php).
- Duovddakatalogat dutket maiddá historjjálaš duovdagiid ovdáneami.
- Dasa lassin dat identifiserejit olbmuid ja servodatlaš doaibmiid duovdagiidda addi čielga ja čieguš árvvuid (estetihkalaš, ekologalaš, historjjálaš, kultuvrralaš, symbolaš árvvut).

Almmolaš gulaskuddanvejolašvuhta lea leamaš oalle ávkkálaš dáid árvvuid identifiseremis.

- Duovddakatalogat dutket duovdaga dynamihka sihke dan ovdáneapmái ja rievdamii váikkuheaddji lunddolaš ja sosioekonomalaš beliid.
- Dasa lassin katalogat identifiserejit almmolaš gulaskuddama vuodul deháleamos johtolagaid ja guovlluid, main duovdaga sáhtá dárkot.
- Almmolaš gulaskuddanmeannudeapmi lea duovddakatalogaid okta mávssolaš bealli. Dát guoská erenoamážit ovttaskas olbmuid ja čanasjoavkkuid duovdaga árvvoštallamii ja duovdagii guoskevaš oainnuide (erenoamážit duovdaga ávnnasmeahtun iešvuodaid hárrái, dego báikki dovdu dahje dihto duovdaga dagahan áicovásáhusat ja dovddut). Válmmaštallanproseassas atne ávkin moanuid vugiid, dego duovdaga deháleamos doaibmiid ng. čiekŋalisjearahallamiid, áššedovdiid gulaskuddamiid (ovdamearkka dihte kártenáššiin), barggu báikkálaš ássiiguin, duovddadárkonstašuvnna lágidan neahttjearahallamiid (fidnejuvvojedje badjel 5 000 oaivila) ja oaiviljearahallamiid.

Govva 4. Kárta Katalonia duovdagiin.

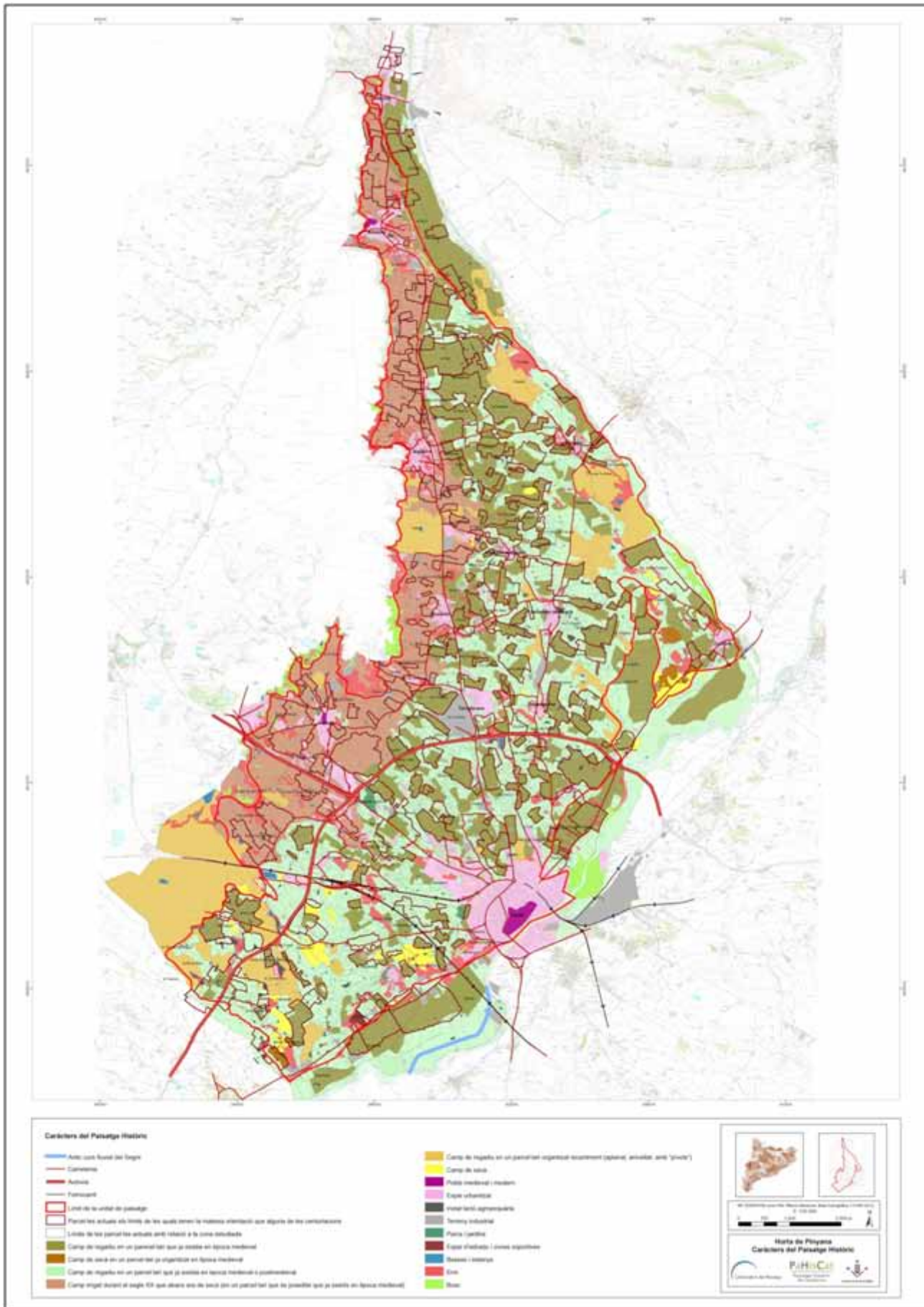
Landscape and Public Participation

Govva 5. Landscape and Public Participation -preanttus govvida ja árvvoštallá duovddakatalogain geavahuvvon bargoneavvuid ja ovdanbuktá deháleamos beliid, mat galget vuhtiiváldojuvvot sullasaš oassálastinfitnuin (www.catpaisatge.net/eng/documentacio_doc_1.php).

Duovddakatalogat lasihit duovddadieđuid, muhto dat maddái meroštallet duovdaga kvalitehtaulbmiliid, mat leat dahkkojuvvon áššedovdiid guorahallamiid ja riikkavuložiid oassálastima vuodul. Vuos duovdaga kvalitehtaulbmilat meroštallojit oppa Kataloniai (<http://www.catpaisatge.net/eng/objectius.php>). Dasto meroštallojit guđege duovddakataloga guovlluid ulbmilat. Loahpas kvalitehtaulbmilat meroštallojit guđege duovddaovttadahkii. Dát kvalitehtaulbmilat bohciidahttet mánggaid ákkaid ja doaimmaid, mat leat vealtameahttumat ulbmiliid juksan dihte. Dát ákkat ja doaimmat eai leat oavvilduvvon dušše duovddasuodjaleapmái muhto maddái duovddadikšumii ja -plánemii.

Duovddakatalogat ja riikkavuložiid oassálastin leat nappo min deháleamos bargoneavvut, go oahppat dovdat Katalonia giliid ja gávpogiid duovdagiid. Duovddakatalogaid lassin duovddadárkonstašuvdna lea bargan PaHisCat-fitnuin. Lleida allaoahpahaga ja Katalonia ráđđehusain searvágaid ollašuttton PaHisCat-fidnu dutká historjjálaš duovdagiid ovdáneami. Fitnu lea heivehuvvon njealji duovdagii Katalonia 135 duovdagis. PaHisCat-fitnus leat hui ollu vejolašvuodát doaibmat kultur-, gávpot- ja árbevierropolitihkaid rávarefereansan sihke skuvlengaevaheami olis.

Govva 6. Kárta Horta de Pinyana duovdaga historjáláš iešlágis.

Duovdaga váldin mielde politihkaide

Okta Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuša stuorámuš hástalusain lea váldit duovdaga mielde politihkaide ja meannudanvugiide. Dát hástalus gáibida várra eanemus sektoriid gaskasaš koordinerema. Mun ovdanbuvttán dál njeallje dán fáddái guoskevaš báikkálaš dási vásáhusa Katalonias:

- Dan maŋŋá go bistevaš ovdáneami ja eanageavaheami ministtar lea dohkkehan duovddakatalogaid, de ráđđehus atná ávkin duovdaga kvalitehtaulbmiliid eanageavaheapmái guoskevaš bákkolaš duovddadirektiivaid dahkamis (www.catpaisatge.net/eng/directrius.php) dan čieža guvllolaš lávvaplánii, maid ráđđehus lea dál dahkamin. Dát fas lea gáhttemin bistevaš oktavuodoadoallama duovddadárkonstašuvnna, Katalonia ráđđehusa ja áššáigullelaš gielddaid gaskkas. Duovdaga kvalitehtaulbmilat leat juo rievdaduvvon duovddadirektiivan, muhto dát leat seammás okta dán suorggi mávssoleamos hástalusain.
- Duovddadárkonstašuvdna bargá ovttas ministeriijaiguin, gávpotstivrraiguin ja eará báikkálaš eiseválddiiguin ja doarju dáid nu, ahte atná ávkin duovddakatalogaid dieđuid ovdamearkka dihte turismma, kulturpolitihka dahje eanageavahanplánenpolitihka várás dahje ovdamearkka dihte nu, ahte lámčá várddobáikefierpmádaga.
- Duovddadárkonstašuvdna bargá ovttas ráđđehusain váldin dihte sierralágan doaimmaid ja fitnuid duovddaáššiide, go daid leat vuos dohkkehan áššáigullelaš guovlluid deháleamos ekonomalaš sektorat. Oktan ovdamearkan sáhtta máinnašit rávvagiid das, mo industriijaguovllut ja dálanguovlovisttit galget ovttaiduhttot birastahtti duovdagii.
- Dálá heajos ággiid áigge ekonomiiapolitihka lea erenoamáš dehálaš. Duovdda lea ekonomalaš doaimma positiivvalaš resursa dalle, jos das ii dahkkojuvvo dušše gávpegálvu, mii čuozášii lundui, servodahkii ja kultuvrii guoskevaš árvvuide. Duovddadárkonstašuvdna lea álggahan moanaid evttohusaid dán áššis: ovttasbargu RACC-oadjoserviin ja eanadoalliid ámmátlihtuin Unió de Pagesosiin; oktavuodaid lámčin ja ságastallamat Foment del Treball bargoaddiorganisašuvnnain duovddasuodjaleami, -dikšuma ja -plánema váikkuhusain bargosajiid riegádeapmái; soahpamuš EURAM-bargoaddiovtastusain, mii geahččala váldit mielde duovddaárvvuide iežas ekonomalaš doaimmaide; ja ovttasváikkuhusovdduid ohcan Katalonia mávssoleamos viidne- ja viidnemuorjebuvttadanguovlluiguin, dasgo duovdaga alla kvalitehta ovddida maiddá dán doaimmasuorggi.

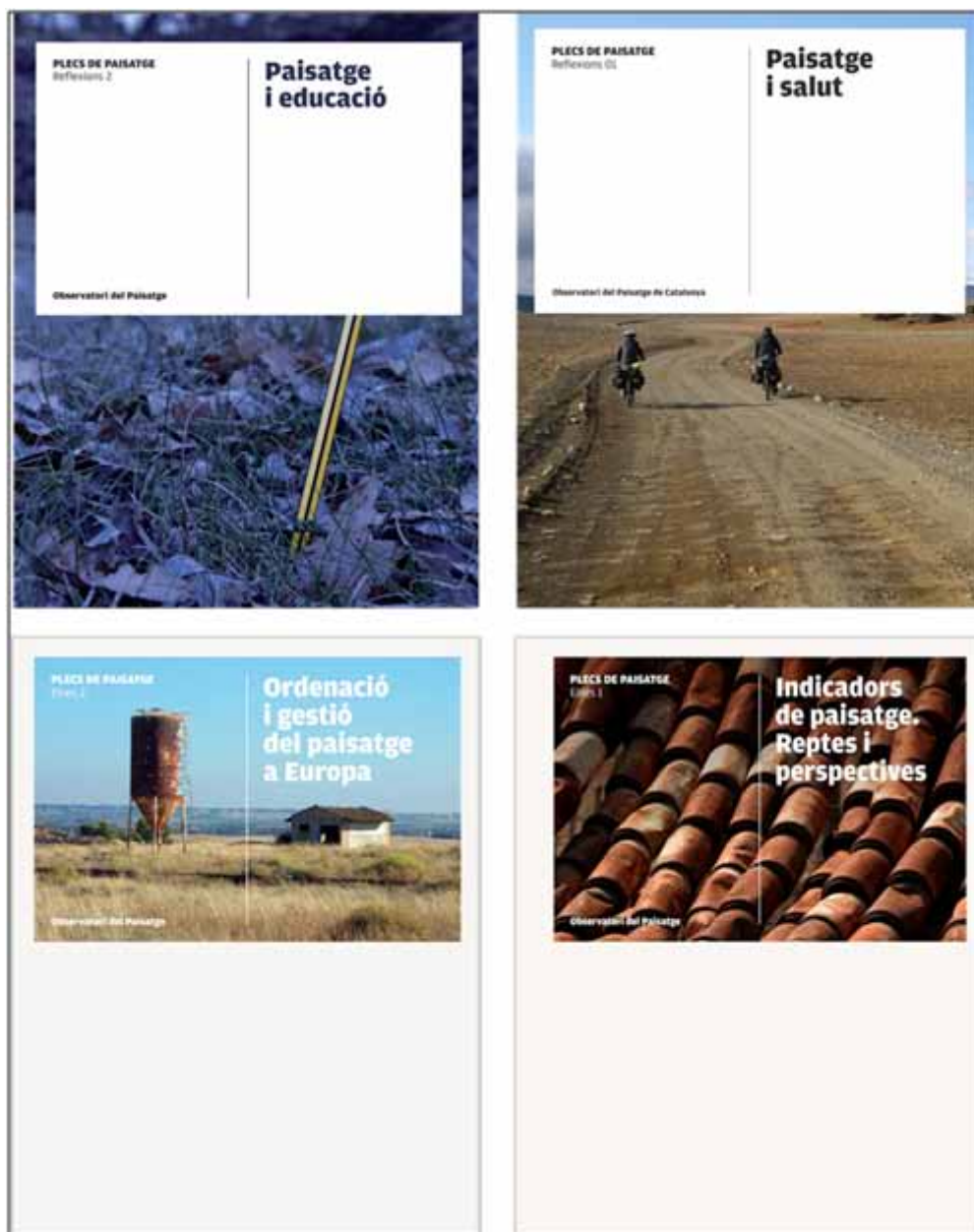
Dán oasis gieđahalan loahpas vel ng. duovddavuodđogirjjiid (landscape charter) (www.catpaisatge.net/eng/cartes.php), mat orrot leamen erenoamáš beaktilis báikkálaš dási bargoneavvut dihto dilálašvuodain. Duovddavuodđogirjjiid leat oaivilduvvon dakkár báikkálaš eiseválddiid (ovdamearkka dihte gávpotstivrrat, gielddat ja servošat) sihke ovttasusaid atnui, mat háliidit dahkat dihto guovllu doaimmiid (ee. hálddahus, servodatlaš ja ekonomalaš doaimmit) gaskasaš soahpamušaid ovddidan dihte duovdaga árvvoštallamii ja ovddideapmái guoskevaš doaimmaid ja strategiijaid. Lea dehálaš váldit vuhtii dan, ahte duovddavuodđogirjjiid gáibidit nana jođihanvuogi, čielga oktasaččat áddejuvvon proseassa, buot oassebeliid nana čatnaseami ja gillilvuodá sohppojuvvon doaimmaid dahkamis. Jos dát bealit váilot, de duovddavuodđogirjjiid eai doaimma.

Diđolašvuodá lasiheapmi

Katalonias leat eanet ja eanet fuolas duovdaga birra. Riikkavuložat dihtet iešalddes viehka uhccán duovdagis ja sii galggašedje goittotge diehtigoahtit eanet dán áššis. Buot ovdalis ovdanbukton evttohusaiguin geahččalit lasihit duovddadiđolašvuodá. Dán seamma ulbmiliid geahččalit maiddá čuoovvovaš institušuvnnaid ja organisašuvnnaid oassálastin- ja ovttasbargoevttohusaiguin:

- Dieđuid Katalonia 135 duovdaga birra sáhtta lasihit jeavddalaš ovttasbargguin Katalonia almmolaš váldotelevišuvdnakanálain TV3:iin sierralágan programmaid bokte.
 - Galgá bargojuvvot ovttas Descobrir Catalonia turisma- ja astoáigebláđiin: mánnosaččat almmustuhtto čálus juoga, Katalonia 135 duovdagis (<http://www.catpaisatge.net/eng/paisatgames.php>).
- Duovddadárkonstašuvdna bargá ovttas eará guvllolaš ja báikkálaš kultur- ja astoáigeoprentosiiguin.

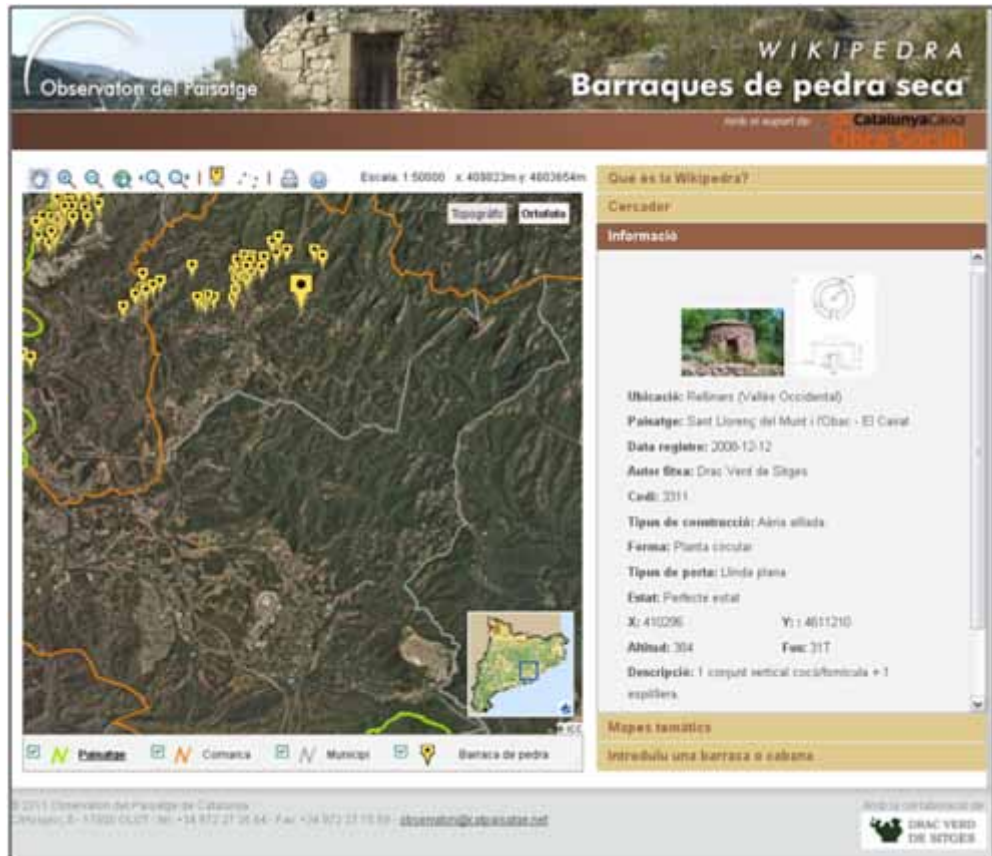
- Válmmaštallojit seminárat, gurssat ja konfereanssat, vai sáhtttá ovddidit duovdagii guoskevaš guorahallama, skuvlema ja sosiálalaš jurddašuvuogi (geahča maiddá čuoggá "Gaskasaš veahkki ja dieđuid lonohallan").
- Institušuvnnaid, vuodđudusaid ja priváhtafitnodagaid ruhtadan prentosiid dahkan (www.catpaisatge.net/eng/publicacions_colecciong.php).
- Dieđuid sáhtttá lasihit neahttasiidduiguin ja ođasreivviiguin, maid Katalonia duovddadárkonstašuvdna almmustuhtttá njeljiin gielain ja main gávdnojit maiddá eará doaibmiid buvttadan dieđut (www.catpaisatge.net).
- Ođđaseamos kommuniserenneavvuid ja sosiálalaš media ávkinatnin Twittera (http://twitter.com/catpaisatge_en) ja Facebooka (www.facebook.com/catpaisatgeEN) bokte katalána, spánskka- ja eangalsgillii.

Govva 7. Plocs de Paisatge čoakkáldagas, mas leat guokte ráiddu ("Reflections" ja "Tools"), gávdnojit čállosat, dutkamušat, bargobájit ja konfereanssat, main gieđahallojit duovdagii dahje duovddasuodjaleapmái, -dikšumii ja -plánemii guoskevaš njuolggadusaide ja doaibmavugiide guoskevaš perspektiivvat dahje čuolmmat.

Ovdalگو gieđahallagoađán dan manjit fáttá, de gánnáha vel ovdanbuktit almmolaš ovttasbarggu boađusin rieđádan Wikipedra-neahttafitnu. Wikipedra (<http://wikipedra.catpaisatge.net/>) lea interaktiivvalaš 2.0-veršuvdna báikedihtovuogádagas, mii ovdanbukttá ja visualisere Katalonia geđggiin barđojuvvon barttažiid ja sujiid ja

fállá dieđuid daid birra. Dán neahttabálvalusa sáhtta atnit ávkin álkislágan ja miellagiddevaš ovdaságaid dahkamis kárttaid, čuovgagovaid, fiillaid ja ozuid vuodul, ja seammás olbmot besset ovdanbuktit ja guorahallat Katalonia geađgeráhkadusaide guoskevaš dieđuid. Ulbmilin lea čoaggit ja beivet dieđuid nu galle ráhkadusas go vejolaš. Wikipedra lea leamaš anus guhtta mánotbaji, ja dán áiggis dasa leat inventerejuvvon badjel 5 000 katalonialaš barta ja suoji, mat leat bardojuvvon geđggiin. Duovddadárkonstašuvdna doaibmá fitnus dušše Wikipedran diehtovuoddu ovddeadjji gáhttoorganisašuvdnan. Maiddá dat dieđut, mat adnojuvvojit ávkin duovddapolitihkas, bohtet riikkavuložiin ja organisašuvnnain.

Govva 8. Wikipedran portála.

Skuvlen

Duovddadárkonstašuvnna deháleamos skuvlenevttohus lea dahkat ovttaiduhhton jurddašuvuogi mielde duovdagii guoskevaš oahpahusmateriála: "City, territory and landscape" (sámeg. gávpot, guovlu ja duovdda). Oahpahusmateriála lea oavvilduvvon oahpahusatnui bákkolaš badjeskuvladásis. Fitnu olis leat riegdán duovdagii guoskevaš oahpahussiiddut (www.catpaisatge.net/educacio). Materiála lea oahpahuuvon badjel 450 000 katalonialaš 12–16-jahkásaš oahppái jagi 2009 rájes.

Fidnu lea ollašuhhton searválagaidda Skuvlenministeriijain, Bistevaš ovdáneami ja eanageavaheami ministeriijain, Katalonia ráđđehusain ja duovddadárkonstašuvnnain. Fidnu lea hui buorre ovdamearka organisašuvnnain gaskasaš ovttasbarggus, mii ii leat álo álki. Skuvlenministeriija bargobijus lea erenoamáš dehálaš ii dušše fitnu skuvlenulbmiliid juksama sihkkarastin dihte muhto maddái danin ahte fidnu váldojuvvo atnui Katalonia buot skuvllain. Sáhtta vel máinnašit ahte mii leat ságastallan goasttidanlágádusaiguin, ja danin Katalonia duovddakárta lea dál váldojuvvon mielde maddái guovllu badjeskuvllaid eatnandieđu oahppagirjiide.

Costa Brava L'Àmina 4

El paisatge com a recurs turístic

Documentació Vincles Guia Àrea de professorat

Observatori del Paisatge Ciutat, territori, paisatge

Documentació Vincles Guia Àrea de professorat

La Ribera d'Ebre, activitat 2 Tornar a veure la introducció

Us heu registrat amb el nom visitant Tornar al mapa distribuïdor

El paisatge fluvial i la producció d'energia

Com és aquest paisatge?

Heu de buscar vuit elements que serveixen per descriure el paisatge de la Ribera d'Ebre. Quan n'hagueu trobat un, haurau de decidir si és d'origen humà o natural. Posteriorment, haurau d'identificar aquest element a l'ortofotografia o al mapa topogràfic, i comparar la seva representació en cadascun.

Necessiteu ajuda?

activitat 2 Preguntes de pas

© 2008 Observatori del Paisatge de Catalunya www.catalunypaisatge.net

Generalitat de Catalunya Observatori del Paisatge

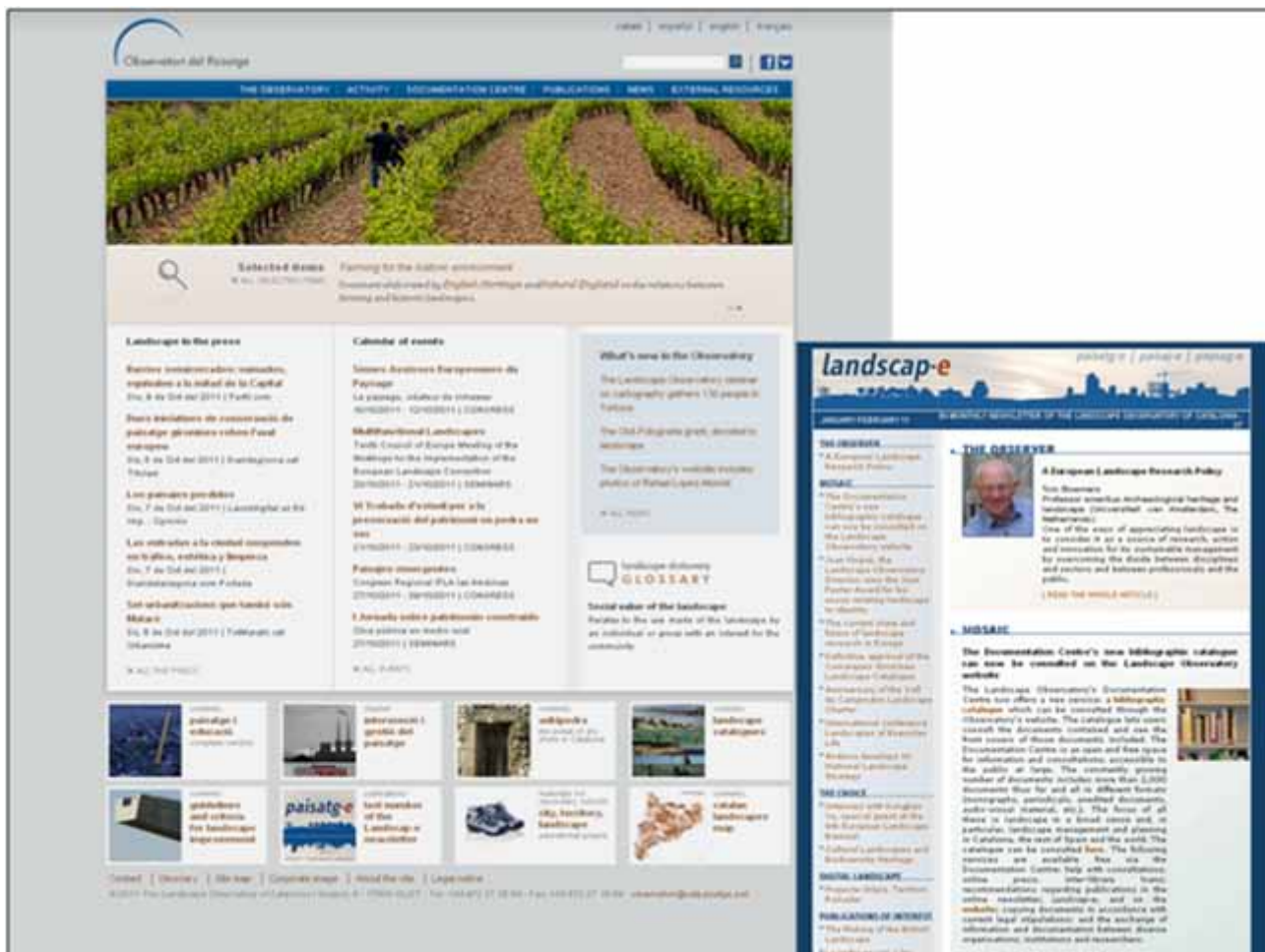
Govva 9. City, territory, landscape fitnu materiálat ja siiddut.

Gaskasaš veahkki ja dieđuid lonohallan

Dán logu ii sáhte loahpahit almmá ahte gieđahallá duovddadárkonstašuvnna riikkaidgaskasaš ovttasbarggu. Ovttasbargu eurohpálaš guovlluiguin ja riikkaiguin ii nanne dušše katalonialaš duovddapolitihka muhto oppa Eurohpálaš duovddaoktasašsohpamuša. Čuovvovaš oasis gieđahalán moanaid gaskasaš veahkkái ja dieđuid lonohallamii guoskevaš riikkaidgaskasaš ja eurohpálaš dási evttohusaid, mat leat dál jođus, sihke ovttasbarggu riikkarájiid rastá.

Katalonia duovddadárkonstašuvdna lea doaimman gaskasaš veahkeheami ja dieđuid lonohallama suorggis čuovvovaččat:

- Oassálastin eurohpálaš ja riikkaidgaskasaš konfereansaide ja semináraide, riikkaidgaskasaš konfereanssaid lágideapmi ja konfereanssaid lágideapmi searválagaid eará eurohpálaš institušuvnnaiguin (www.catpaisatge.net/eng/jornades.php).
- Irish Heritage Councila Landscape Character Assessment gursii oassálastin guktii jagis jagi 2009 rájes.
- Čoahkkimat, main lonohallojit vásáhusat Spánia eará guovlluid ráđđehusaiguin sihke muhtun Eurohpá riikkaiguin (Irlánda, Itália, Hollánda).
- Oassálastin Eurohpá ráđi lágidan, Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuša diehtovuogádahkii (European Landscape Convention Information System, ELCIS) guoskevaš áššedovdiidságastallamii.
- Riikkaidgaskasaš ovttasbargu Argentina duovdafierpmádagain (Red Argentina del Paisaje) duovddadárkonstašuvnnaid vuodđudan dihte Argentinai moanaide eanagottiide. Duovddadárkonstašuvnna lea sullasaš ovttasbargu seammalágan institušuvnnaiguin maiddái Brasilias, Uruguays ja Costa Ricas. Lea dehálaš fuomášit ahte Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuš lea maiddái Latiinnalaš Amerihká duovdavevttohusaid váldorefereansa, mii muitala ollu oktasašsoahpamušas.
- Oassálastin Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuša ollašuhtti RECEP/ENELC-fierpmádahkii (European Network of Local and Regional Authorities for the Implementation of the European Landscape Convention) lea buorre liiba lonohallat dieđuid ja vásáhusaid sihke ságastallat oktasašsoahpamuša ollašuhttimii guoskevaš akademalaš dutkamis.

Govva 10. Duovddadárkonstašuvnna eangalsgielat siiddu ja Landscape-ođasreive.r

Rájiid rasttildeaddji ovttasbargu

2009:s duovddadárkonstašuvdna lágidii searválagaid Frankriikka Ekologijja, energijja, bistevaš ovdáneami ja eanageavahanplánema ministerijain viđat rájiid rasttildeaddji bargobáji Olotis Katalonias. Bargobáji ulbmilin lei lonohallat vásáhusaid ja bargovugiid nu, ahte veardádallojedje fránskalaš duovddakárttat ja katalonialaš duovddakatalogat. Bargui oassálaste eurohpálaš áššedovdit moanain riikkain. Frankriikka ministeriija doarjui bargobádjeráiddu, ja dan njeallje vuosttas oasi lágiduvvojedje dain riikkain dahje guovlluin, main lea oktasaš rájji Frankriikkain (Vallonia, Spánia, Itália ja Englánda).

Maiddáii duovddadárkonstašuvnna siidduid, ođasreivviid ja juohkit oaivvilduvvon eará dieđuid jorgaleapmi Eurohpá ráđi virggálaš gielaide (eangals- ja fránsskagillii) veahkeha juohkit katalonialaš vásáhusaid Eurohpá ja máilmmi eará riikkaiguin ja gáhtte seammás oassálastima ja ovttasbarggu.

Loahppaárvalus

Katalonia duovddadikšun vuodđuduvvá ovttaiduhtton višuvdnii dakkár ollisvuodas, masa gullet njuolggadusat, agendat ja meannudanvuogit, doaibmit oktan fierpmádagaiguin, riikkavuložat sihke áššái čatnasan institušuvnnat ja teknihkalaš áššedovdit. Buot dain elemeanttain riegádit buorit ovttasbargovásáhusat. Mávssolaš hástalusat leat goittotge ollu: ráđđehusaid roahkasmahttin gaskasaš dálkkádatságastallamii, vai almmolaš hálddabusstruktuvra bisošii čoahkis; riikkavulošservodaga ja eará hálddabusurggiid gaskasaš ságastallama nannen; almmolaš ja priváhta sektora ovttasbarggu gáhtten nu, ahte ohccojuvvojit molssaevttolaš duovddadikšuma ja duovddaplánema kanálat sihke daid ruhtadanmolssaevttut; hutkás vugiid gávdnan ovttasbargui vátna ekonomalaš resurssaid olis dahje buohkaide oahpes, mohkás hálddabusstruktuvrraid ja -vásttuid gažaldaga čoavdin (gii dahká maid ja man dásis). Katalonia duovddadárkonstašuvdna joatká iežas mávssolaš barggu dáid dehálaš ulbmiliid juksan dihte. Dát leat midjiide oktasaš hástalusat, maiguin mii galgat bargat.

Davvikalohta lea ovttahttimin oktasaš, mihtilmas duovdda: fiinna johkaguoraduovdagat sihke sáme kultuvrra ja boazodoalu hábmen duottarduovdagat. Eanageavahandárbbut lassánit dađistaga guovllus, ja ásaheavvon ulbmilat láchčet hástalusaid duovdagiid seailluheapmái ja suodjaleapmái. Suodjalanbarggu várás galget leat čielgaset rávvagat ja čielga doarjja. Duovdaga mearkkašumi ádden lea guovddázis Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuša ollislaš heiveheamis beaivválaš atnui. Duovddapolitiikka ovddidan dihte Davvikalohtii leat plánemin duovddaovttasbargojoavkku.

Riikkaidgaskasaš Eurohpálaš duovddaoktasašsoahpamuša ulbmiliid juksama ovddideaddji konferensa lágduvuvui Anáris 7.-9.9.2011. Konferenssas gieđahalle duovddasoahpamuša ulbmiliid, dárbbuid ja vejolašvuođaid Davvikalohtas. Dán raportii leat čohkkejuvvon konferensii oassálastán áššedovdiid čállosat dán fáttá birra. Raportta sávvet álkidahttit guovlluid geavaheami plánejeaddjiid beaivválaš barggusteaset ja roahkasmahttit gielddaid ollašuhttit boahteáiggi plánema Eurohpá duovddaoktasašsoahpamuša ulbmiliid mielde. Raporta lea fidnemis viđa gillii; suoma-, ruoŋa-, dáro-, davvisáme- ja eangalsgillii.

REPORTS 48 | 2012

DAVVIDUOVDAGAT

”EUROHPÁLAŠ DUOVDDAOKTASAŠSOAHPAMUŠA
OLLAŠUHTTIN DAVVIKALOHTA GIELDDAIN” –
KONFERENSA ČAKČAMÁNU 7.-9. BEAIVVE 2011, ANÁR,
SUOPMA

Lappi ealáhus-, johtalus- ja birasguovddáš

ISBN 978-952-257-541-8 (painettu)

ISBN 978-952-257-542-5 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2846 (painettu)

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-540-1

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

norden

Nordic Council of Ministers

Närings-, trafik- och
miljöcentralen